

7. Ontwikkeling van het vrije bedrijfsleven ter bereiking van welvaart voor allen.

Bevordering van het vrije handelsverkeer. Behoud van het vrijhandelsgebinsel.

Bestrijding van bureaucratische wetgeving en ambtenarij.

Verzet tegen voortzetting van het stelsel van overheidsbijslag in de kosten van het leven der burgers.

Bescherming van het publiek tegen machtsmisbruik van belangengemeenschappen.

8. Zoo ruim mogelijke ontwikkeling van ieders persoonlijkheid ter verhooging van volkskracht en als eisch van maatschappelijke rechtvaardigheid.

Particulier initiatief als grondslag van maatschappelijke welvaart. Versterking van het inzicht, dat daarbij de ontwikkeling der productie mede ten goede moet komen aan de arbeidersklasse en dat haar belang er bij moet worden vergroot.

Afwijzing van de onder den naam van socialisatie aangeprezen omvorming van het productiestelsel. Samenwerking van kapitaal, intellect en arbeid. Bevordering van het bewustzijn dat medezeggenschap van den werknemer ten aanzien van arbeidsvoorwaarden en inwendige organisatie gewenscht is, in de daarvoor vatbare bedrijven.

Bevordering van spaarzin en kapitaalvorming, ook uit arbeidsinkomen.

Behoud van een krachtigen middenstand als onmisbaar voor productie en verdeling.

Ontwikkeling van den landbouw, in het bijzonder ook ten behoeve van het kleinbedrijf.

9. Handhaving van het stelsel van belasting naar draagkracht.

Beperking van uitgaven van staat, provincie en gemeente. Verzet tegen het opdrijven der belastingen; vereenvoudiging en zuiniger inrichting van openbare diensten, bij voorkeur in overleg met de ambtenaarsorganisaties.

10. Bevordering van het zelfbestuur in Oost- en West-Indië, onder handhaving van de saamhoorigheid met het Rijk in Europa.

Verheffing van het geestelijk en maatschappelijk peil der inheemsche bevolking.

Ontwikkeling der koloniale hulbronnen, inzonderheid ten behoeve van Indië zelf.

Program van actie.

Het maatschappelijk, geestelijk en financieel evenwicht is ook in Nederland na den wereldoorlog zoodanig verstoord, dat slechts diep besef van den ernst van den toestand kracht zal vermogen te geven uit den nood te geraken.

De begrippen klassenstrijd en klassenhaat hebben zich door voortdurende aanhitsingen zoo in veler geest vastgezet en veler geest zoodanig verbitterd, dat vergeten wordt, dat boven klassenverschil, volksaamhoorigheid staat.

Een uitsluitend materialistische opvatting van het leven heeft bij velen de hooge waarde van het geestelijke en godsdienstige op den achtergrond gedrongen, tot schade van het beschavingspeil en de zedelijke kracht der bevolking. Ook de gemeenschap behoort aan den geestelijken wederopbouw aanstonds krachtig de hand te slaan.

De kosten van de overheidsbemoeiingen zijn in een tijd van schijnbaren opbloei zoo geweldig gestegen, dat reeds meer dan een derde gedeelte van het totaal volksinkomen aan belastingen moet worden opgebracht, waarmede de grens, waarbinnen een gezond economisch leven mogelijk is, niet alleen is bereikt, doch verre overschreden. Zonder krachtig ingrijpen dreigt deze verhouding in de naaste toekomst nog veel ongunstiger te worden en zullen de belastingen voor alle klassen ondraaglijk worden.

De Lager-Onderwijswet blijkt in haar uitvoering te leiden tot zoodanige kosten, dat deze door de natie niet kunnen worden gedragen.

Hoewel de steun voor woningbouw van overheidswege met honderden millioenen in de afgelopen jaren begrijpelijk was, kan daarmede niet op de tegenwoor-

dige wijze worden voortgegaan op straffe van de staatskas geheel uit te putten en tevens de oplossing van het vraagstuk der volkshuisvesting voor lange jaren onmogelijk te maken.

Door het steeds verder ingrijpen van overheidswege in leven en bedrijf, blijft het aantal ambtenaren onrustbarend stijgen, terwijl vermindering daarvan dringend noodig is.

Hoezeer wettelijke regeling van den arbeidstijd een eisch van staatsbeleid en maatschappijken vooruitgang zij, blijkt de practijk der Arbeidswet 1919 thans in een tijdperk van ongekende inzinking tot buitengewone bezwaren te leiden. De wettelijke arbeidsduur is in Nederland korter dan ergens anders in de wereld en wordt nergens zoo formalistisch toegepast. Mede door de stroeve arbeidswetgeving heeft de buitenlandsche concurrentie een grooten voorsprong gekregen en ondervindt zij daardoor op onze eigen markt bescherming. Alle klassen der bevolking worden daardoor getroffen en tal van ondernemingen worden aldus bemoeilijkt in den thans, mede door het valuta-vraagstuk, zoo zwaren strijd voor hare bestaansmogelijkheid.

Studeerkamerstelsels, als socialisatie en bedrijfsradensysteem, doen de oogen sluiten voor het feit, dat het tegen het belang van de maatschappij is, nadeelig voor de welvaart van welke klasse ook, als niet ruim baan wordt gelaten aan den particulieren ondernemingsgeest en de geestkracht van den enkeling.

Een samenleving, waarin ieder de hem toekomende plaats op economisch terrein inneemt, kan slechts door geleidelijke verbetering van het tegenwoordig maatschappelijk stelsel worden verkregen. Een der eerste voorwaarden hiertoe is, dat bij werkgever en werknemer, ook door georganiseerd overleg in de daarvoor vatbare bedrijven, het inzicht wordt versterkt, dat den werknemer als onmisbaren medewerker in het voortbrengingsproces een gerechtvaardigd deel in de opbrengst van het product toekomt en door medezeggingschap in arbeidsvoorwaarden en beter begrip der bedrijfstoestanden het vertrouwen wordt gewekt, dat de bloei van het bedrijf ook voor hem een eerste levensvoorwaarde is en ook hem daadwerkelijk ten goede komt. Door wettelijke maatregelen worde het economisch leven beschermd tegen machtsmisbruik van belangengemeenschappen.

Behoort enerzijds aan de sociale wetgeving krachtig te worden voortgebouwd, anderzijds moet worden gebroken met even omslachtige en kostbare als te dwingende overheidsinmenging op dit terrein.

De verzekeringswetgeving behoort te worden herzien en vereenvoudigd, waarbij moet worden gestreefd naar regelingen, voortvloeiende uit de samenwerking van groepen van werkgevers en werknemers met slechts controleerende taak van den staat.

Een bloeiende land- en tuinbouw en een goed verzorgd visscherijbedrijf zijn voor de economische ontwikkeling van het hoogste belang. Formalistisch ingrijpen en uniforme regelingen leiden op dit gebied nog meer dan elders tot verstarring. Waar misstanden ten deze bestaan, behoren deze door gemeenschappelijk overleg der groepen te worden tegengegaan.

De industriele en handeldrijvende middenstand is zoowel voor productie als distributie een onmisbare factor in onze samenleving. Wel verre van naar socialistische gedachte te moeten verdwijnen, dient hij zich beter te kunnen ontwikkelen en bewegen.

Waar de invloed van de buitenlandsche politiek op de binnenlandsche toestanden steeds toeneemt en voor de kleine natiën de taak is weggelegd om wederopbouw der wereld langs den weg van verzoening en samenwerking en op den grondslag van zedelijkheid en recht te versterken, behoort Nederland te streven naar het oefenen van krachtigen invloed in de statengemeenschap en naar een waardige plaats in de wereldpolitiek.

Nederland behoort in vertrouwen op de toekomst van den Volkenbond tot zijne ontwikkeling en tot iedere poging om tot beperking der bewapening te geraken met alle kracht bij te dragen. Hoewel een beperkte, doch goed uitgeruste weermacht voorshands nog niet kan worden gemist om Nederland te behoeden voor een oorlog en om ons onafhankelijk volksbestaan en de integriteit van ons grond-

gebied te handhaven, dient ook ten dezen aanzien met den benarderen toestand van 's lands financiën ernstig rekening te worden gehouden.

Aan de achterstelling der vrouw worde een einde gemaakt en de wettelijke positie, vooral der getrouwde vrouw, worde verbeterd.

De maatschappelijke beteekenis van het moederschap kome o. a. tot uitdrukking in een ruimere uitbreiding van de bestaande moederschapszorg in den vorm van consultatie-bureaux, kraamvrouwen-klinieken, kraamverzorging en moeder-cursussen. De moederschapsverzekering met haar onvermijdelijken nasleep van ambtenarij en premievrije moederschapsuitkeering, die het steunen op den Staat doet toenemen, worde uitdrukkelijk afgewezen.

Ook in deze zorgelijke tijden mag niet worden vergeten, dat wetenschap en kunst factoren zijn tot behoud van de geestkracht van het volk en verheffing van het geestelijk leven. Aanmoediging en steun van staatswege worde daarom als plicht beschouwd.

Hervorming van het onderwijs, teneinde dit meer te doen beantwoorden aan de eischen van het practische leven, is dringend geboden. Einddoel behoort te zijn, dat ieder de ontwikkeling verkrijge, die hem geschikt maakt voor de plaats in de samenleving, welke hem uithoofde van zijn aanleg en bekwaamheid toekomt. De verlaging van het peil van het onderwijs en de nivelleering der schoolprogramma's, mede als gevolg der nieuwe lageronderwijswet, staan dit doel in den weg. Herziening van de wetgeving op dit punt is derhalve allereerst noodzakelijk. Opvoeding van het kind voor zijn taak in gezin en maatschappij sta hierbij op den voorgrond.

In Oost- en West-Indië worde gestreefd naar een harmonische ontwikkeling van alle bevolkingsgroepen. Onder behoud van den band met het Moederland worde aangestuurd op geleidelijke invoering van zelfbestuur in Nederlandsch Oost-Indië, waartoe de bevolking door verbetering harer economische positie en verheffing van haar geestelijk peil dient te worden opgeleid.

Vrijheid, vrede, arbeid, samenwerking en gevoel van verantwoordelijkheid zijn de onmisbare factoren voor den wederopbouw der maatschappij. Zonder deze zal het beschavingspeil ernstig dalen.

De Vrijheidsbond stelde als punten voor de naaste toekomst de volgende tien eischen:

1. Internationale ontwapening door versterking van den Volkenbond.
2. Verdediging van de geestelijke vrijheid.
3. Verlaging van belastingen. Vereenvoudiging van den Staatsdienst.
4. Verhooging van de welvaart van Nederland en de overzeesche gebieden en versterking van den onderlingen band.
5. Vrijhandel.
6. Vermindering van overheidsbemoeiing. Versterking van het particulier initiatief. Afbouw en vereenvoudiging van sociale voorzieningen voor de economisch zwakkeren, waaronder premievrij Staatspensioen.
7. Verheffing van de openbare school.
8. Versterking van den band tusschen kiezer en afgevaardigde.
9. Vrijheid van arbeid, ook voor de vrouw.
10. Verhooging van de productiviteit van onzen nationalen bodem. Verbetering van onze verkeerswegen. Meer waardeering voor den landbouwenden stand.

Vereeniging van Leden der Provinciale Staten, aangesloten bij den Vrijheidsbond.

J. H. Th. O. Kettlitz, Voorzitter; Dr. M. de Hartogh, Secretaris, Plantage Middenlaan, Amsterdam; Mr. G. Kortenbout van der Sluys; Mr. A. C. Crena de Jongh; A. van der Weijde.

Vereeniging van Gemeenteraadsleden in den Vrijheidsbond.

Bestuur: Dr. W. W. Van der Meulen, Voorzitter; Mr. J. Bentfort van Valkenburg; G. B. van den Berg; Dr. W. G. van den Berg; Mr. P. Droogleeveer Fortuyn; W. de Geus; J. G. W. Kiezebrink; M. Laernoës; C. G. Roos; K. H. Tusenius;